

Sprawozdanie

Komisji kultury krajowej nad wnioskiem p. Jana Stadnickiego tyczącym się regulacji rzek za spławne dotąd nie uznanych.

Wysoki Sejmie!

Spoglądając na ubiegłe lat dwadzieścia dwa t. j. na epokę dla Galicyi dyplomem październikowym z r. 1860 otwartą, widoczne są wielkie, znaczne i szczere usiłowania w kraju, zmierzające do tego, by odzyskać w stosunkowo krótkim przeciągu czasu straty poniesione w rozwoju ekonomicznym, przez wiek cały przymusowej bezczynności.

Postępy, jakie Galicya w tym okresie czasu zrobiła, byłyby rzetelniejsze, gdyby dobre chęci kraju do pracy, nie były natrafiały na pewne wiekowe zatwardziałe tradycje biurokratycznych urzędów, które wpływały hamująco na usiłowania podniesienia gospodarstwa krajowego.

Roboty publiczne, systematycznie prowadzone na szeroką skalę, które dały zachodnim krajom Europy nową kwitnącą postać będącą cechą XIX. wieku, nie weszły w program sfer rządzących w Austrii, i nie wzniesiono się w monarchii do tego prawdziwie wyższego stanowiska, z którego zapatrując się na sprawy gospodarcze, dochodzi się do przekonania, że podatek na cele produkcji użyty, potęguje produkcję niemal w stosunku iloczynu produkcji przez tenże podatek, a więc wytwarza nowe podatkowe siły.

Wszelkie usiłowania by tę zasadę wpoić w rządzących, natrafiały zawsze na odpowiedź, że pierwaj trzeba pokryć deficyt a dopiero myśleć o produkcji, gdy tymczasem deficyt może być pokryty siłą produkcyjną wyższą, a ta siła da się wytworzyć jedynie dobrem i produkcyjnym podatku użyciem.

Regulacja rzek i wszystkie z nią połączone jak i następstwem jej będące prace, jest niezaprzeczenie jedną z dźwigni produkcji; stała się zaś regulacja konieczną od chwili, gdy ręka ludzka dotknęła się siekierą lasów na pochyłości gór, i pługiem obnażonej z lasów powierzchni. Póki las rósł na stokach i szczytach, póty opad atmosferyczny spływał wolno po powierzchni mchem pokrytej, a powłoka z mchów większą część opadu zatrzymywała i absorbowała. Ale skoro las został wycięty a grunt z pod niego wykorczowany i poorany, woda opadająca z atmosfery spłukuje drobniejsze części ziemi i podzielne odłamy skał, a unosząc je w równinę osadza je na dnach rzek w dolinach, tworząc się na środku nurtu odsypiska i mielizny, przez co woda rozpiera się na boki i urodzajny grunt ze swych brzegów unosi.

Następstwem dłużej trwającego takiego stanu rzeczy jest, że na stokach gór tworzą się coraz głębsze zerwiska, a w nurcie rzeki dno się coraz bardziej podnosi; przy każdym nowym

opadzie woda z coraz większą gwałtownością z gór spływa, a dochodząc do dna w korycie rzeki bardziej podniesionego występuje z łożyska, zrywa brzegi urodzajne, niwy zaś nadbrzeżne odłamami skał w kształcie okrągłego utoczonego grubszego żwiru i piasku zasypuje.

Pierwsze objawy tego groźnego fizyograficznego procesu ukazały się w Galicyi w r. 1813, a dla oka śledzić umiającego, widoczne jeszcze dziś są ślady przeobrażenia jakiego doliny nad rzekami w owym pamiętnym roku uległy. Od owego czasu nie zatrzymało się ani na chwilę dzieło zniszczenia, a wnioskować łatwo można przez analogię, że klęska która w b. r. dotknęła we wschodniej Galicyi okolice nadbrzeżne Dniestru, Stryja, Świcy i t. d. opóźniona o lat 70 z powodu późniejszego niszczenia lasów we wschodniej części kraju, stanowić będzie dla tych okolic taki sam pamiętny zwrot w konfiguracji dolin nadrzecznych jaki nastąpił w Galicyi zachodniej w r. 1813.

Poczucie potrzeby uregulowania wód bieżących w naszym kraju nie od ostatnich jednak dwóch miesięcy się datuje; kraj czuł i czuje nie od dzisiaj że uporządkowanie gospodarstwa wodnego jest koniecznością, i tylko niesłychanej obojętności na tę sprawę władz centralnych przypisać należy, że dotąd tak mało w tym względzie pracowano.

C. k. Namiestnictwo od lat kikutu dopominało się najczęściej bezskutecznie o znaczne podniesienie dotacji na cele regulacji rzek; opinia publiczna, objawiająca się przez dzienniki i wnioski posłów w Sejmie krajowym, jakoteż przez memoriały podawane przez delegacją polską w Wiedniu, od lat kilku zwłaszcza gorąco tę sprawę wzięła do serca, a memoriały wychodzące z Wydziału krajowego od r. 1879 (Sprawozdanie Wydziału krajowego za czas od 1. Czerwca 1878 do 31. Grudnia 1879 str. 84. Sprawozdanie Wydziału krajowego od 1. Stycznia 1880 str. 90 alegat XIX. wreszcie Spraw. Wydz. kr. od 1. Lipca 1881 str. 114.) są dostatecznym dowodem że najwyższa krajowa władza autonomiczna pojmowała również doniosłość tej sprawy dla kraju naszego i żywo się nią zajmowała.

Na nieszczęście sprawa regulacji rzek nie wyszła dotąd ze stadyum prac przygotowawczych i przedwstępnych rokowań a w stanie w jakim się obecnie znajduje, rodzi się obawa, że bez postanowienia ze strony Sejmu by wesprzeć regulację zasiłkiem z funduszu krajowego, rzecz cała w dalszą tem szkodliwszą, że coraz dalszą może pójść odwołkę.

Komisya kultury krajowej mając sobie uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 11. Września 1882 r. przydzielony wniosek p. Jana Stadnickiego zmierzający w pierwszej części do uzyskania od Wysokiego Sejmu uchwalenia rezolucyi w myśl memoriału podanego przez koło posłów polskich J.E. Panu Prezesowi rady Ministrów pod koniec ubiegłej sesyi Rady państwa, postanowiła nie wchodzić w rozbiór proponowanej rezolucyi, ile że wzięła pod obrady wniosek p. Chrzanowskiego oparty na podstawie dopiero co wzmiakowanego memoriału. Komisya kultury krajowej roztrząsała szczegółowo drugą część wniosku p. Jana Stadnickiego, w której wnioskodawca wnosi, aby Wysoki Sejm uznał w zasadzie potrzebę przyczyniania się z funduszu krajowego do kosztów regulacji rzek za spławne dotąd nie uznanych i polecił Wydziałowi krajowemu wejść w dalsze z c. k. Rządem w tej mierze rokowania.

Komisya kultury krajowej zajmując się drugą częścią wniosku p. Jana Stadnickiego, szukała przede wszystkim zasady prawnej, jaka przewodniczyła dotychczas systemowi regulacji rzek galicyjskich i odniosła to przekonanie, że na podstawie dotychczasowych rozporządzeń i ustaw, sprawa regulacji rzek rozpada się na dwa działy:

1. Regulacja rzek za spławne dotąd uznanych objęta Najwyższem postanowieniem z dnia 11. Listopada 1861.

2. Regulacja rzek za spławne dotąd nie uznanych jednak do spławu służących, której zasady szukać należy w Najwyższem postanowieniu z dnia 30. Października 1830 r., podanem do powszechnej wiadomości dekretem kancelaryi nadw. z dnia 11. Listopada 1830. do L. 25.637/2300, w ustawie państwowej dnia 30. Maja 1869. Dz. pr. P. str. 379, wreszcie w ustawie dla król. Galicyi z dnia 14. Marca 1875.

Komisyja kultury krajowej z powodów powyżej przytoczonych odnoszących się do wniosku p. Chrzanowskiego przystąpiła tym razem jedynie do bliższego zbadania podstaw regulacji rzek za splawne nie uznanych, i wyprowadziła dalsze wywody i wnioski, które niniejszem Wysokiemu Sejmowi przedkłada.

Przytoczone powyżej Najwyższe postanowienie z 30. Października 1830 r. w art. 6. i 7. ustanowiło następujące zasady co do budowli wodnych wspólnym kosztem państwa i stron interesowanych wykonać się mających.

Art. 6. Wenn ein Wasserbau obgleich vorzugsweise aus Staatszwecken unternommen, auch Privaten zum Nutzen gereicht, oder wenn ein solcher Bau für Privatzwecke zunächst berechnet auch dem Staate directe und berechenbare Vortheile gewährt, so haben im ersten Falle auch die Privaten, und im letzteren Falle auch der Staat zu den Kosten verhältnissmässig beizutragen.

Art. 7. Die gehörig berechneten Kosten eines beschlossenen Wasserbaues sind, wenn dazu theils der Staat, theils Privat-Interessenten beizutragen berufen sind, vor Allem mit Zuziehung der Interessenten von den dazu geeigneten Behörden von Fall zu Fall, nach dem Verhältnisse des erwarteten Nutzens oder abgewendeten Schadens zwischen dem Staate und den Privat-Interessenten festzusetzen in der Art, dass auch für die letzteren vorläufig nur die, auf sie im Ganzen ausfallende Summen mit dem Vorbehalte der Subrepartition ausgemittelt wird.

Ustawa państwowa z 30. Maja 1869. w rozdziale VI. §. 26. orzeka co następuje:

Werden Bauten zum Zwecke der Benützung, Leitung oder Abwehr der Gewässer aus Reichs- oder Ländermitteln unternommen, und gereichen dieselben zugleich den Besitzern der angrenzenden Liegenschaften oder der benachbarten Wasseranlagen durch Zuwendung eines Vortheiles oder durch Abwendung eines Nachtheiles in erheblichem Grade zum Nutzen, so können die erwähnten Besitzer, auch wenn die Grundsätze der Enteignung nach §. 365 a. b. G. B. keine Anwendung finden, im Verwaltungswege verhalten werden einen angemessenen Beitrag zu den Baukosten zu leisten.

Ob der Bau den gedachten Personen in erheblichem Grade zum Nutzen gereiche oder erheblichen Nachtheil abwende, dann welches die Ziffer des angemessenen Beitrages sei, ist im Verwaltungswege zu ermitteln und auszusprechen, und wenn die Betheiligten sich dabei nicht beruhigen vom Richter zu bestimmen.

Wreszcie ustawa wodna dla król. Galicyi z dnia 14. Marca 1875. D. u. i r. kr. str. 77. zawiera następujące postanowienia:

§. 51. Jeżeli się stawia budowle z funduszów państwowych albo krajowych w celu używania lub zatrzymywania wody i jeżeli te budowle przynoszą znaczną korzyść właścicielom graniczących nieruchomości lub sąsiednich zakładów wodnych, albo też odwracają od nich znaczne szkody, to można zmusić w drodze administracyjnej tych właścicieli do przyczyniania się do kosztów budowy nawet gdyby zasady §. 365 p. u. c. o wyłączeniu nie dały się zastosować.

W drodze administracyjnej należy zbadać i orzec czy budowla przynosi powyższym osobom znaczną korzyść albo odwraca od nich wielką szkodę, tudzież oznaczyć cyfrę odpowiedniego dodatku, a gdyby się strony tem nie zadowolniły, orzecze w tym względzie sędzia (§. 26. ust. państwa).

A dalej w §. 66:

Koszta wspólnych budowli wodnych ochronnych i regulacyjnych ponoszą interesowani, jeżeli osobne ustawy, statuta lub umowy innej miary rozkładu nie stanowią w stosunku korzyści odnieść się mającej, albo w miarę wielkości niebezpieczeństwa usunąć się mającego, albo też o ile się podział na tych podstawach nie da skutecznie według wartości dotyczących nieruchomości i zakładów. W razie, gdyby się interesowani nie zgodzili, rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania rzeczoznawców.

Przytoczone ustępy tak z Najw. postanowienia, jakoteż z ustaw państwowych i krajowych, pozostawiają zatem stosunek, w jakim fundusze państwowe i krajowe winny się przyczyniać do regulacji wód w najzupełniejszej wątpliwości, lubo tak Najw. postanowienie z r. 1830, jakoteż i późniejsza ustawa państwowa, przewidują wypadki, w których skarb państwa udział w budowlach wodnych wziąć winien, a ustawa wodna dla Galicyi podobny obowiązek i dla funduszków krajowych zaznacza.

Na mocy też powyżej cytowanych rozporządzeń i ustaw, władze administracyjne orzekają, czy i o ile skarb państwa do wykonania budowli wodnych na rzekach i częściach rzek nie objętych Najw. postanowieniem z dnia 11. Listopada 1861 r. przyczyniać się winien; a praktyka dotychczasowa ustaliła w Galicyi rozdział kosztów między skarb państwa a interesowanych, czyli t. z. strony konkurencyjne w ten sposób, że do postanowionej budowli wodnej skarb państwa przyczyniał się w $\frac{1}{3}$ części kosztów i ponosił przy tem wydatki zarządu podczas budowy, strony interesowane czyli konkurencya ponosiły $\frac{2}{3}$ kosztów wykonać się mającej budowli wodnej do regulacji służącej.

Uznanie zaś, czyli budowla wodna winna być przedsięwzięta, pozostaje dotąd wyłącznie w rękach władz administracyjnych państwowych, które, a odnosi się to głównie do władz rządowych galicyjskich, aczkolwiek najlepszemi ożywione chęciami, skrępowane są szczupłością kwot na cele regulacji rzek, zwłaszcza rzek niespławnych, ze skarbu państwa wydzielanych.

Rzecz bowiem jasna, że jak skoro żadne rozporządzenie ani żadna ustawa nie orzekają nie stanowczego co do udziału jaki skarb państwa w przyczynianiu się do kosztów regulacji rzek za spławne nie uznanych brać winien, przeto w pozycjach budżetu przez Radę państwa corocznie uchwalanego nie ma pozycyi, któraby wyraźnie określoną kwotę na ten cel przeznaczająca. Istnieją tylko pozycye w dziale wydatków zwyczajnych, obejmujące kwoty na konserwację istniejących budowli wodnych przeznaczane i z tych pozycyi po opędzeniu kosztów konserwacyi bywają wydzielane kwoty, któremi skarb państwa przyczynia się do robót regulacyjnych na rzekach niespławnych lub za takie dotąd nieuznanych.

Dla objaśnienia dodać wypada, że pozycye w dziale wydatków nadzwyczajnych w budżecie Rady państwa na regulację rzek umieszczane, tyczą się prawie wyłącznie przestrzeni rzek za spławne w moc Najw. postanowienia z dnia 11. Listopada 1861 r. uznanych, zaczem niniejsze sprawozdanie sposób użycia tychże kwot milczeniem pominię.

Wobec zatem takiego udziału skarbu państwa do regulacji rzek niespławnych, udziału opartego tylko na możliwej przewyżce kwoty w Radzie państwa uchwalonej po nad istotną potrzebę konserwacyi, udziału który tem samem ani stałym ani systematycznym nie był i nie jest, ale który według słów Naj. post. z d. 30. Października 1830 od wypadku do wypadku (*von Fall zu Fall*) i to bardzo nieznacznemi kwotami, jak to niżej komisya kultury krajowej w swem sprawozdaniu wykaże, się objawiał, dzieło regulacji rzek nie tylko że leniwo postępuje, ale w wielu miejscowościach, któreby przytoczyć można, wprost szkodliwie na bieg wód oddziaływa. Brak systematyczności w pracach technicznych jak i w innych w ogóle szkodliwy, bardzo się ciężko daje we znaki przy budowlach wodnych, gdzie się ma do czynienia z żywiołem niestałym, zmiennym i zmieniającym się ciągle w miarę atmosferycznych zjawisk.

Są symptomata jednak, które wprowadzają na myśl, że c. k. Rząd chętnieby wszedł na inną niż dotychczasową drogę w sprawie regulacji rzek naszych, a to mianowicie wówczas, gdyby reprezentacya kraju oświadczyła się z gotowością przyczyniania się do tego dzieła funduszami krajowymi. Korespondencya między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem, ciągnąca się od roku 1879, obraca się głównie około trudności pochodzącej ztąd, że c. k. Rząd pragnie by Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi wnioski względem stałego udziału funduszu krajowego przy wykonywaniu robót regulacyjnych, Wydział krajowy zaś żąda przede wszystkim od c. k. Ministerstwa programu co do przeprowadzenia regulacji rzek galicyjskich. (Sprawozdanie Wydziału krajowego od 1. Czerwca 1878 do 31 Grudnia 1879, str. 84.)

Wymiana zdań między Wydziałem krajowym a c. k. Rządem i po roku 1879 nie ustała; odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 11. Lutego 1880 r. porusza znów „kwestyę zasadniczą dotyczącą oświadczenia Wysokiego Sejmu co do poniesienia części kosztów regulacyi rzek według normy któraby miejscowym stosunkom odpowiadała.“ W tejże odezwie wypowiedziane jest zdanie, że: „jest interesem kraju, aby Wysoki Sejm powziąć mógł jak najspieszniej uchwałę pod względem przyczyniania się kraju co do potrzeb regulacyjnych.“ (Sprawozdanie Wydziału krajowego od 1. Stycznia 1880. str. 90).

Gdy zaś Wydział krajowy przedłożył c. k. Ministerstwu w r. 1880 pod d. 27. kwietnia memoriał, w którym wyłuszczywszy bardzo obszernie i gruntownie roboty potrzebne oraz skreśliwszy dotychczasowe postępowanie c. k. Rządu w tej sprawie, podał warunki pod jakimi mógłby przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski względem udziału funduszu krajowego i odpowiedniej ingerencyi Reprezentacyi krajowej w przeprowadzeniu robót regulacyjnych, Ministerstwo reskryptem z dnia 3. Grudnia 1881 zakomunikowanym Wydziałowi krajowemu odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 24. Stycznia 1882 odpowiedziało: „iż Ministerstwo pragnie gorąco ażeby należyty współudział kraju zapewnił budowlom „wodnym“ (nie objętym Najw. postanowieniem z d. 11. Listopada 1861 r.) „jak najsystematyczniejszy rozwój wedle jednolitych planów; w miarę tego współudziału „przyznano by Reprezentacyi krajowej odpowiedni wpływ tak jak w innych krajach „koronnych na zatwierdzenie i wykonanie projektów.“

Sprawa zatem regulacyi rzek galicyjskich zaczyna według co dopiero zacytowanego ustępu przybierać inną a zupełnie nową postać, ile że c. k. Ministerstwo oświadcza się z gotowością przyznania Reprezentacyi krajowej odpowiedniego wpływu w miarę współudziału funduszy krajowych. Gdyby zatem Wysoki Sejm uznał w zasadzie potrzebę przyczyniania się z funduszu krajowego corocznymi zasiłkami do wysokości 33% do regulacyi rzek za spławne dotąd nie uznanych, to zdaniem komisji kultury krajowej oświadczenie tego rodzaju byłoby pierwszym krokiem do ścisłego określenia udziału funduszy publicznych do regulacyi, określenia którego dotąd w całym ustawodawstwie brakowało. Z umysłu zaś a nie przypadkowo tak we wniosku p. Jana Stadnickiego jak i we wniosku do uchwały, który komisja kultury krajowej przy końcu sprawozdania Wysokiemu Sejmowi przedłoży, jest nacisk położony na to by Wysoki Sejm raczył udział funduszy krajowych przy regulacyi do 33% naznaczyć, gdyż dotychczasowa praktyka jak to już wyżej nadmieniono, ustaliła normę, że przy budowlach za konieczne na rzekach nie spławnych uznanych, skarb państwa najczęściej w 1/3 części się przyczynia. Przypuszczać się więc godzi, że gdyby Wysoki Sejm przyjął dla funduszu krajowego zasadę 1/3 części to i c. k. Rząd zamieniłby niestałą praktykę w stałą zasadę i oświadczyłby się z gotowością przyczyniania się do regulacyi z minimalną kwotą w wysokości 33%.

Dla tego zaś komisja kultury krajowej zamieniła zasadę postawioną we wniosku p. Jana Stadnickiego wyrażoną w słowach „w wysokości 33%“ na słowa „do wysokości 33%“, że Skarb państwa w rzadkich wprawdzie wypadkach ale w razie koniecznej potrzeby przyczyniał się do regulacyi z wyższym niż 1/3 części udziałem, jak to miało miejsce przy projektowanej regulacyi Sanu między Składem solnym a Jarosławiem.

Jak dotąd, strony interesowane czyli t. z. konkurencya ponosiła 2/3 części kosztów robót regulacyjnych. Ten stosunek stanowczo przewyższał możność interesowanych nadbrzeżnych właścicieli w znacznej liczbie wypadków. — Strony konkurencyjne powoływane do oświadczenia się czy się chcą do robót regulacyjnych przyczyniać, cofały się od współudziału w obec niemożności ponoszenia na razie tak znacznego wydatku — i w tem również trzeba szukać przyczyny małego rozwoju robót regulacyjnych. Władze administracyjne po bezskutecznem wezwaniu stron konkurencyjnych do współudziału przy ponoszeniu kosztów wodnych budowli zdawały relacye o niechęci jaką napotykały, a władze centralne nie rozróżniając niemożności od niechęci korzystały z pozorów, by kwot potrzebnych na regulację dla Galicyi nie prelininować.

W obec klęsk prawie corocznie od lat kilkunastu się powtarzających, a których przyczyn w wyniszczeniu lasów w Karpatach szukać przedewszystkiem należy, byłby udział funduszków krajowych pokrywający $\frac{1}{3}$ część kosztów regulacyjnych niezmiernem dobrodziejstwem dla nadbrzeżnej ludności, która i tak pod postacią głodowych pożyczek co lat kilka wsparcie pobiera. Pomijając ulgę jaka by ztąd powstała dla stron konkurencyjnych, wydatek tak produktywny jakim by były pieniądze użyte na regulację i wszelkie z nią połączone i w związku z nią będące prace, wytworzyłyby nowe źródła dochodu dla ludności względnie dla siły podatkowej — że tu wspomniemy tylko o zalesieniu gór panujących nad porzeczem i zasadzeniu łożyną odsypisk i szutrowisk w pobliżu koryta.

Gdyby obowiązek któryby Sejm przyjął tem samem dla funduszu krajowego, wydawał się nowym ciężarem, któryby w obec tylu innych mógł przewyższyć możność siły podatkowej kraju naszego, to nie zawadzi przytoczyć kilka dat, które tego rodzaju obawy uspokoić i dowieść mogą, jak małe stosunkowo kwoty dotąd na regulację rzek niespławnych wydawano.

Wydano mianowicie od r. 1866 do r. 1880, zatem przez przeciąg lat 15. na regulację:

Soły	22.479	zł. w. a.
Skawy	2.665	" "
Raby	30.286	" "
Popradu	636	" "
Dunajca powyżej Zgłobia	216.016	" "
Wisłoki	"	Mielca	.	.	22.656	" "
Sanu	"	Jarosławia	.	.	156.808	" "
Wiaru	10.106	" "
Wiszni	20.432	" "
Stryja	34.390	" "
Dniestru powyżej Żurawna	5.470	" "
Prutu	25.446	" "
Razem					547.390	zł. w. a.

Rocznie zatem wydawano w przecięciu 36.493 zł. Z tego Skarb Państwa pokrywał $\frac{1}{3}$ część, t. j. około 12.500 zł., konkurencya stron interesowanych pokrywała resztę.

Komisya kultury krajowej nie chce bynajmniej twierdzić na podstawie cyfr przytoczonych, by wydatek z funduszków krajowych miał się ograniczyć na przyszłość do małej kwoty 12.000 zł. w. a. rocznie, którą stosunkowo do wielkiego zamierzonego celu nic nieznaczającą nazwać by można; przeciwnie komisya kultury krajowej żywi nadzieję, że w ślad za przyjętą zasadą przyczyniania się funduszków krajowych do regulacji, kwoty tak przez Skarb Państwa udzielane, jako i te któreby Wysoki Sejm na ten cel corocznie uchwalał, znacznie byłyby wyższe, przez co gospodarstwo wodne w naszym kraju wcale inaczej dałoby się uporządkować, aniżeli to dotąd miało miejsce; owszem komisya kultury krajowej sądzi, że fundusz krajowy który od roku 1866 wydał około 11 milionów na cele drogowe, z których około jednego miliona wydano na subwencye dla dróg powiatowych i gminnych, a 10 milionów na drogi krajowe; że fundusz krajowy, który udotał kolej transwersalną datkiem jednego miliona i stu tysięcy zł. w. a., że tenże fundusz krajowy winien przyczyniać się corocznymi zasiłkami wyższymi od kwot dotychczas przez Skarb Państwa na cele regulacji wód niespławnych udzielanymi. Komisya kultury krajowej mniema jednak, że datki, któreby na cel regulacji budżet krajowy obciążły, nie byłyby nigdy zbyt wielkie, a byłyby niezawodnie produkcyjne jeżeli się zważy, że tymi wydatkami dałoby się odzyskać przestrzenie dla produkcji stracone i zabezpieczyć żyzne niwy od dalszego spustoszenia.

Komisya kultury krajowej sądzi zarazem, że wpływ organów autonomicznych na sprawy wodne ze wszech miar pożądanym, byłby zapewniony w skutek udziału funduszu krajowego w robotach regulacyjnych; nadzieja ta wydaje się tem bardziej uzasadnioną, że w odpowiedzi c. k. Mini-

sterstwa na memoriał Wydziału krajowego zakomunikowanej odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 24. Stycznia 1882 zawarte jest niemal obowiązujące przyrzeczenie c. k. Rządu, udzielenia należytego wpływu reprezentacji krajowej. Mógłby tenże być zapewnionym zdaniem komisji kultury krajowej, przez utworzenie komisji krajowej mieszanej, w której skład weszliby reprezentanci Rządu i Wydziału krajowego; do takiej komisji należałoby ocenić potrzeby, układanie preliminarzy i nadzór nad wykonaniem robót regulacyjnych.

Komisja kultury krajowej pojmując, że sprawa tak obszerna i tak ważna zwolna tylko dojrzeć może, upatruje we wniosku p. Jana Stadnickiego dążącym do polecenia Wydziałowi krajowemu przeprowadzenia odnośnych rokowań z c. k. Rządem sposób, by cały przedmiot o krok dalej posunąć bez narażenia kraju na znaczne a natychmiastowe wydatki. Ale komisja kultury krajowej ufa zarazem, że w razie przyjęcia przez Wysoki Sejm proponowanej poniżej uchwały, c. k. Rząd uzna za potrzebne w bliższe i bardziej szczegółowe rokowania z Reprezentacją krajową się zapuścić. W ślad zatem daną byłaby możność Wydziałowi krajowemu ze ściśle określonymi wnioskami przed Wysokim Sejmem w tej mierze wystąpić, a komisja kultury krajowej nie wątpi że i c. k. Rząd uzna za stosowne wejść z odpowiednim przedłożeniem do Wysokiego Sejmu na najbliższej sesji sejmowej.

W myśl przedłożonego sprawozdania, komisja kultury krajowej wnosi do Wysokiego Sejmu, co następuje:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm uznając już dziś w zasadzie potrzebę przyczyniania się z funduszu krajowego corocznymi zasiłkami do wysokości 33% do regulacji rzek za spławne dotąd nie uznanych, poleca Wydziałowi krajowemu, aby rokowania z c. k. Rządem co do kwoty corocznie na ten cel przeznaczyć się mającej i w ogóle co do organizacyi władz technicznych z zapewnieniem wpływu organów autonomicznych na ocenić potrzeby, układanie preliminarzy oraz na wykonanie robót regulacyjnych przeprowadził, a sprawozdanie o tych rokowaniach wraz z odpowiednimi wnioskami na najbliższej sesyi Wysokiemu Sejmowi przedłożył.

Lwów dnia 4. Października 1882.

J. Czartoryski.
Przewodniczący.

J. Stadnicki.
Sprawozdawca.

1875
The first of these is the
second is the
third is the
fourth is the
fifth is the
sixth is the
seventh is the
eighth is the
ninth is the
tenth is the

11th is the
12th is the
13th is the
14th is the
15th is the
16th is the
17th is the
18th is the
19th is the
20th is the
21st is the
22nd is the
23rd is the
24th is the
25th is the
26th is the
27th is the
28th is the
29th is the
30th is the
31st is the
32nd is the
33rd is the
34th is the
35th is the
36th is the
37th is the
38th is the
39th is the
40th is the
41st is the
42nd is the
43rd is the
44th is the
45th is the
46th is the
47th is the
48th is the
49th is the
50th is the

51st is the
52nd is the
53rd is the
54th is the
55th is the
56th is the
57th is the
58th is the
59th is the
60th is the
61st is the
62nd is the
63rd is the
64th is the
65th is the
66th is the
67th is the
68th is the
69th is the
70th is the
71st is the
72nd is the
73rd is the
74th is the
75th is the
76th is the
77th is the
78th is the
79th is the
80th is the
81st is the
82nd is the
83rd is the
84th is the
85th is the
86th is the
87th is the
88th is the
89th is the
90th is the
91st is the
92nd is the
93rd is the
94th is the
95th is the
96th is the
97th is the
98th is the
99th is the
100th is the

101st is the
102nd is the
103rd is the
104th is the
105th is the
106th is the
107th is the
108th is the
109th is the
110th is the
111th is the
112th is the
113th is the
114th is the
115th is the
116th is the
117th is the
118th is the
119th is the
120th is the
121st is the
122nd is the
123rd is the
124th is the
125th is the
126th is the
127th is the
128th is the
129th is the
130th is the
131st is the
132nd is the
133rd is the
134th is the
135th is the
136th is the
137th is the
138th is the
139th is the
140th is the
141st is the
142nd is the
143rd is the
144th is the
145th is the
146th is the
147th is the
148th is the
149th is the
150th is the
151st is the
152nd is the
153rd is the
154th is the
155th is the
156th is the
157th is the
158th is the
159th is the
160th is the
161st is the
162nd is the
163rd is the
164th is the
165th is the
166th is the
167th is the
168th is the
169th is the
170th is the
171st is the
172nd is the
173rd is the
174th is the
175th is the
176th is the
177th is the
178th is the
179th is the
180th is the
181st is the
182nd is the
183rd is the
184th is the
185th is the
186th is the
187th is the
188th is the
189th is the
190th is the
191st is the
192nd is the
193rd is the
194th is the
195th is the
196th is the
197th is the
198th is the
199th is the
200th is the

1875

1875